

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине

Број: С1 3 Иж 039623 21 Иж
Сарајево, 26.01.2021. године

Суд Босне и Херцеговине, у вијећу Апелационог одјељења састављеном од судија Динке Бешлагић Човрк, предсједнице вијећа, Срете Црњака и Весне Трифуновић, чланова вијећа, одлучујући о жалби политичког субјекта СНСД - Савез независних социјалдемократа и Бориса Јеринића, кандидата за градоначелника Града Добој, изјављеној на одлуку Централне изборне комисије Босне и Херцеговине, број: 05-1-07-1-96/21 од 21.01.2021. године, у нејавној сједници одржаној дана 26.01.2021. године, донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Жалба се одбија.

О б р а з л о ж е њ е

Одлуком Централне изборне комисије Босне и Херцеговине, број: 05-1-07-1-96/21 од 21.01.2021. године, поништени су избори одржани дана 15.11.2020. године, на 89 редовних бирачких мјеста у изборној јединици Добој за ниво градоначелника Града Добој и Скупштину Града Добој.

Против наведене одлуке, као и закључка Централне изборне комисије БиХ о покретању поступка број: 05-1-07-5-1281/20 од 19.11.2020. године, жалбу су изјавили СНСД-Савез независних социјалдемократа и Борис Јеринић, кандидат за градоначелника Града Добоја.

Жалба није основана.

Из стања списка произилази да је Централна изборна комисија Босне и Херцеговине донијела одлуку о расписивању и одржавању Локалних избора 2020. године („Службени гласник БиХ“, број 25/20) којом су, између осталог, расписани непосредни избори за Скупштину Града Добој и градоначелника Града Добој. Основна изборна јединица Добој има укупно 106 редовних бирачких мјеста. Одлуком о одгађању одржавања Локалних избора 2020. године („Службени гласник БиХ“, број 29/20), дан одржавања Локалних избора 2020.године одгођен је за недјељу, 15.11.2020. године.

Надаље, из стања списка је видљиво да је на дан одржавања Локалних избора 2020. године, у раним јутарњим сатима, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине запримила значајан број позива акредитованих страначких посматрача као и информацију Коалиције „Под лупом“ којом се указује на онемогућавање и њиховим нестраначким посматрачима права посматрања изборног процеса на бирачким мјестима у изборној јединици Добој. Због наведеног, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине је у јутарњим сатима на изборни дан, издала саопштење за јавност у којем је подсјетила изборну администрацију у БиХ и истовремено обавијестила јавност да је чланом 17.1 Изборног закона БиХ, поред осталог, прописано да представници међународних посматрача, удружења грађана, политичких странака, коалиција, листи независних кандидата и независних кандидата могу посматрати све изборне активности у Босни и Херцеговини, под условом да се акредитују у складу са Изборним законом БиХ.

Чланом 17.2 Изборног закона БиХ је прописано да посматрачи, у току посматрања изборног процеса, неће ометати изборне активности и поштиваће тајност гласања. Посматрач може имати по једног представника истовремено на јавном састанку изборне комисије, у центру за бирачки списак, центру за бројање, бирачком мјесту или другим релевантним мјестима, како је утврдила Централна изборна комисија Босне и Херцеговине.

Како је и поред наведеног, настављено онемогућавање посматрања страначким посматрачима одређених политичких субјеката, на сам изборни дан Централна изборна комисија БиХ је у 11:37 сати запримила и захтјев за заустављање изборног процеса у Добоју, поднесен од стране Српске демократске странке, а у којем се посебно наводи да је посматрачима опозиционих странака, укључујући странку СДС, онемогућено посматрање на готово свим бирачким мјестима и то у периоду од 06.00 до 07.00 сати.

На основу наведеног захтјева, Централна изборна комисија БиХ је затражила информацију од Градске изборне комисије Добој о присуству посматрача СДС-а на бирачким мјестима од 6,00 до 7,00 сати. Као одговор запримљена је информација број: 01-031-1-71/20 од 15.10.2020.године, која не садржи наведени податак, онемогућавајући тако Централну изборну комисију БиХ да већ на изборни дан утврди да ли су тачни наводи из поднесеног захтјева.

Надаље, из стања списка је видљиво да је на дан одржавања Локалних избора 2020. године у основној изборној јединици Добој, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине запримила преко 100 приговора и жалби политичких субјеката, бирача и акредитованих посматрача у којима се наводе бројне неправилности и нерегуларности изборног процеса на бирачким мјестима у основној изборној јединици Добој, као и информацију да су из наведених разлога у овој изборној јединици забиљежени и протести, о чему су извјештавали и домаћи медији у БиХ.

Дана 17. и 18.11.2020. године, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине је запримила и захтјеве овјерених политичких субјеката Српска демократска странка, Партија демократског прогреса, Народни покрет Бањалука зове, Социјалистичке партије и Демократског народног савеза за понављање,

односно поништење избора у основној изборној јединици Добој, у којима се, између осталог, наводи да је њиховим посматрачима системски онемогућивано посматрање изборног процеса, да ГИК Добој није провела саопштење ЦИК БиХ да се акредитованим посматрачима омогући посматрање избора, те да је ГИК Добој просторије за одржавање избора мијењао за мање просторије него што је то био случај на ранијим изборима, те да посматрачи ПДП Добој, Народни покрет „Бањалука зове, Социјалистичке партије и Демократског народног савеза нису могли посматрати изборе на око 95% бирачких мјеста.

Такође, дана 20.11.2020. године, Централна изборна комисија БиХ је

запримила поднесак о наводној вибер преписци чланова СНСД и кандидата на изборима у Добоју, Сање Вулић, која је започела у 6 сати и 7 мин и у којој је констатован „договор“ онемогућавања посматрања, креирања гужве, галаме и свађе, са приједлогом „ја ћу онда рећи да никога нећу пустити и да пишу жалбе ГИК-у, а ви се разилазите док они не почну одлазити“.

Цијенећи све наведено, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине је закључком број: 05-1-07-5-1281/20 од 19.11.2020. године, по службеној дужности, покренула поступак због основане сумње да су повријеђена правила изборног процеса и изборна права на бирачким мјестима у основној изборној јединици Добој, на дан одржавања Локалних избора 2020. године тј. у недељу 15.11.2020. године.

Након оцјене свих изведених доказа и утврђених чињеница појединачно и у њиховој међусобној повезаности, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине је оцијенила да се поступак гласања на 89 редовних бирачких мјеста за изборну јединицу Добој није одвијао у складу са одредбама Изборног закона Босне и Херцеговине и Правилника о провођењу избора у Босни и Херцеговини те да утврђене неправилности могу утицати на резултате избора за ниво градоначелника Града Добој и Скупштину Града Добој, што је резултирало доношењем ожалбене одлуке.

Наведена утврђења и закључак Централне изборне комисије оцјењује правилним и законитим и овај суд.

У вези жалбених навода „да закључак Централне изборне комисије БиХ број: 05-1-07-5-1281/20 од 19.11.2020. године, није достављен Странци нити кандидату за градоначелника, макар као заинтересованим лицима, чиме им је онемогућено учешће у поступку и ускраћено изјашњење о свим околностима и чињеницама важним за доношење нападнуте одлуке“ нужно је истаћи да је на основу наведеног закључка поступак покренут по службеној дужности због основане сумње да су повријеђена правила изборног процеса и изборна права на бирачким мјестима у основној изборној јединици Добој, на дан одржавања Локалних избора 2020. године тј. у недељу 15.11.2020. године.

Наведеним закључком није покренут поступак против подносиоца жалбе или било којег другог политичког субјекта из којих разлога исти није ни морао бити достављан појединачно овјереним политичким субјектима у основној изборној

јединици Добој. Наиме, достављање наведеног закључка неком од политичких субјеката, могло би се погрешно протумачити као прејудуцирање одговорности тог политичког субјекта за утврђене неправилности на бирачким мјестима у основној изборној јединици Добој. Подносиоци жалбе, као заинтересоване стране и цјелокупна јавност су били информисани о поступку који води Централна изборна комисија БиХ, те уколико су имали нека сазнања иста су могли доставити Централној изборној комисији БиХ.

Неоснованост и нетачност навода подносиоца жалбе „да је побијани закључак у основним елементима контрадикторан јер у уводу садржи одредбу да је поступање по службеној дужности, док се у образложењу реферише на четири политичка субјекта који су поднијели захтјеве за поништење избора у Граду Добоју, те да су у преамбули закључка исправно наведени прописи као основ доношења, док су у одлуци наведени сасвим други“ произилази из чињенице да је наведени поступак покренут по службеној дужности, а да су захтјеви за понављање, односно поништење избора у основној изборној јединици Добој политичких субјеката Српска демократска странка, Партија демократског прогреса, Народни покрет Бањалука зове, Социјалистичка партија и Демократски народни савез, цијењени као извор сазнања односно иницијатива за покретање поступка. Надаље правни основ за доношење закључка о покретању поступка и ожалбене одлуке су другачији у односу како подносиоци жалбе субјективно наводи, с обзиром да је ожалбена одлука донесена наконведеног поступка и утврђеног чињеничног стања које Централна изборна комисија БиХ није могла ни предвидјети, нити прејудуцирати приликом самог покретања поступка.

У вези навода подносиоца жалбе „да је управни поступак фингиран, да су потпуно заобиђени, те да им није достављен никакав документ или акт, односно службено нису ни знали за поступак, не зна се како су извођени докази у управном поступку ни ко, како и на основу чега је одредио вјештака, те да ли је постојало службено лице за вођење поступка и да нису имали могућност да се изјасне о личности вјештака, да евентуално траже његово изузеће, нити да саслушају вјештака“ нужно је истаћи да је у наведеном управном поступку који је претходно доношењу ожалбене одлуке Централна изборна комисија Босне и Херцеговине провела љедеће доказе:

а) извршила скенирање Записника о раду бирачких одбора са 106 редовних бирачких мјеста, ради увида у све уписане активности на бирачком мјесту (у складу са чланом 5.7 Изборног закона БиХ), те извршила увид и читање истих, нарочито у дијелу присуства посматрача (структуре посматрача и периода у којем су вршили посматрање), те унесених примједби посматрача којима је омогућено посматрање на бирачком мјесту.

б) затражила изјашњење Градске изборне комисије Добој о неправилностима које могу бити релевантне за утврђивање потпуног и правилног чињеничног стања, те у вези с тим све њихове одлуке по приговорима, али и изјаве чланова бирачких одбора у вези са поменутих неправилностима.

ц) извршила скенирање извода из Централног бирачког списка и затражила од Агенције за идентификационе документе, евиденцију и размјену података (ИДДЕЕА) доставу копија потписа са личних докумената свих бирача уписаних у Централни

бирачки списак у основној изборној јединици Добој, како би својеручне потписе могли упоредити са потписима из извода из Централног бирачког списка са редовних бирачких мјеста.

д) ангажовала вјештака за графолошко вјештачење извода из Централног бирачког списка са редовних бирачких мјеста ради извођења вјештачења докумената и потписа који могу послужити као доказ ради разрешења у предметном поступку након извршене стручне анализе потписа у изводу из Централног бирачког списка за бирачка мјеста у изборној јединици Добој, а у циљу утврђивања да ли је једно потписивање за одређена лица која су уписана у Централни бирачки списак извршило једно или више лица, с обзиром на основане сумње да поједина лица нису изашла на изборе, а у изводу из Централног бирачког списка су потписана као да су изашла на изборе, посебно цијенећи чињеницу одзива бирача на појединим бирачким мјестима који указује на нереално брз проток бирача у кратком времену и

е) затражила извјештај посматрача удружења окупљених у оквиру Коалиције „Под лупом“ о посматрању избора у Добоју, с обзиром на велики број пријава о онемогућавању посматрања припреме рада бирачког мјеста за отварање, у јутарњим сатима.

Одредбом члана 176 став (1) Закона о управном поступку прописано је да ради извођења доказа вјештачењем, службена особа која води поступак одређује, по службеној дужности или на приједлог странке, једног вјештака, а кад оцијени да је вјештачење сложено, може одредити два или више вјештака, док је ставом (3) истог члана прописано да ће се странка, **по правилу**, претходно саслушати о личности вјештака.

Из напријед цитиране законске одредбе и стања списка предмета произилази да је наредбу за ангажовање вјештака издао предсједник Централне изборне комисије БиХ као службена особа која води поступак. Надаље, а како је то напријед образложено, подносиатељ жалбе није странка у поступку, те се на истог није ни могла примјенити цитирана одредба, а и да јесте странка у поступку наведена законска одредба не прописује обавезу саслушања странке о личности вјештака.

У вези навода „да је вјештачење спорно и са методолошке стране због недовољног броја узорака потписа, као и због тога што се на идентификационом документу лице потписује посебном оловком која не оставља видљив траг, те се исто не може поредити са потписом обичном оловком“, по схватању суда, налаз и мишљење вјештака број: 28-1/2020 године од 11.12.2020. године о физикално графолошком вјештачењу потписа на документима у електронском облику у изводима из Централног бирачког списка из бирачких мјеста у изборној јединици Добој, несумњиво указује да су на редовним бирачким мјестима у основној изборној јединици Добој учињене неправилности које могу утицати на правилно утврђивање изборних резултата у овој изборној јединици из чега произилази и неоснованост навода подносиатеља жалбе да је „примјењена методологија непоуздана јер нису прибављани неспорни потписи од лица на чије име је исписиван спорни потпис“ јер сами приказани примјери у Прелиминарном налазу вјештака су основ из којих се може закључити да ти потписи нису валидни.

Наиме, вјештак криминалистичке струке, за подблост вјештачење новца, докумената и рукописа, је доставио Централној изборној комисији Босне и Херцеговине мишљење у којем је навео да је утврђена манипулација и/или кривотворење потписа у изводу из Централног бирачког списка у основној изборној јединици Добој на 84 редовна бирачка мјеста и то: 038Б001, 038Б002, 038Б003А, 038Б003Б, 038Б004, 038Б005, 038Б006, 038Б007А, 038Б007Б, 038Б008, 038Б009, 11.038Б012, 038Б013, 038Б014, 038Б015, 038Б016А, 038Б016Б, 038Б017, 038Б019, 038Б020, 038Б021, 038Б022, 038Б023А, 038Б024, 038Б025А, 038Б025Б, 038Б026, 038Б027, 038Б028, 038Б029, 0381035Б, 038Б036, 0381037, 038Б039, 038Б040А, 038Б040Б, 038Б041, 038Б042, 038Б043А, 038Б043Б, 038Б043Ц, 038Б044, 0381048, 038Б049, 038Б050, 0381051, 038Б052, 038Б054, 038Б056, 038Б057А, 038Б057Б, 038Б058, 038Б059А, 038Б059Б, 038Б060, 0381064, 0381065, 038Б066, 038Б067, 0381068, 038Б069, 038Б070, 038Б071, 038Б074Б, 038Б075, 038Б076, 0381077, 0381078, 038Б079, 038Б080, 038Б081А, 038Б081Б, 038Б082А, 038Б082Б, 038Б083А, 038Б083Б, 038Б083Ц, 038Б083Д, 038Б084, 038Б085, 038Б086 и 0381087 уз образложење да је кривотворење вршено у највећем дијелу на начин: кривотворење сличних или истих потписа од стране једног скриптера, а за потписе исписане у више рубрика на различита имена; исписивање и/или кривотворење потписа од стране једног скриптера на исто име, а за више рубрика; кривотворење од стране скриптера за потписе лица који због старости нису у могућности исписивати брзе, сигурне и континуиране потписе и кривотворење потписа исписиваних као иницијали од два слова у више рубрика на различита имена.

Наиме, с обзиром на информације са којима је расплагала Централна изборна комисија у конкретном случају, да потписи на изводима из Централног бирачког списка нису потписи бирача чије је име на наведеном изводу, што је могућност гласања једног лица умјесто другог бирача, а након прегледа извода из Централног бирачког списка и констатације да су поједини потписи толико слични и идентични у рукопису, правилно је Централна изборна комисија Босне и Херцеговине оцијенила да једини начин да би се било какве сумње отклониле и утврдило правилно чињенично стање у овом поступку да се изврши извођење вјештачења у предмету број: 05-1-07-5-1281/20 од 19.11.2020. године, за вјештачење докумената и потписа односно потписа у изводу из Централног бирачког списка за бирачка мјеста у основној изборној јединици Добој и ангажује вјештак са Листе сталних судских вјештака из области криминалистичке струке („Службене новине Федерације БиХ“, бр.49/05 и 38/08), о чему је донесен закључак број: 05-1-07-5-1281/20 од 01.12.2020. године, као и наредба број: 07-5-1281/20 од 01.12.2020. године.

Утврђене разлике потписа у Прелиминарном налазу вјештака приказане су за 122 лица гдје су спорни потписи са бирачких мјеста исписани брже и квалитетније од компаративних потписа из базе ИДДЕАА на исто име и презиме (што имплицира да су те потписе исписали исти скриптери), а поготово што се ради само о лицима старости изнад 70 година, а најчешће су издвојена лица у 80-тим и 90-тим годинама живота, а као најиспољенији примјер је квалитетнији спорни потпис за једно од потписаних лица а које је у 99 години живота; - приказано је и да се у 64 случаја утврдило да је једно лице потписало за два или више потписника, а најиспољеније је да је једно лице потписало чак шест лица једно иза другог; - приказано је да су се у своје име потписала 27 лица, а која су званично у бази ИДДЕАА неписмена, и похрањеног потписа са XX; - приказано је да су се у своје име потписала 25 лица, а

која званично не постоје у достављеној бази ИДДЕАА што доказује да немају валидна документа БиХ; - приказано је да су у 12 случајева потписана лица, а чији спорни потпис иако је читљив није право име или презиме тог лица (лице на списку је женско ЗОРА - а потписана је као ЗОРАН, лице је у списку потписано као АДНА а лице се зове АДНА).

Неосновано жалитељи у жалби истичу „да се у поступку као доказ, користио и поднесак о наводној вибер преписци Сање Вулић, чланице СНСД и кандидаткиње на изборима у Добоју, иако исти не испуњава законом прописане квалитете доказа“. Наиме, чињеница је да је предметни поднесак само констатован, као и други поднесци који су уопштено наведени због сличности навода у поднесцима, а исти није ни образлаган, нити је цијењен као доказ.

Неосновани су и без утицаја жалбени наводи „да је рјешење паушално из разлога што су у истим поништени избори за 89 бирачких мјеста у Добоју а нису наведени разлози за поништење на сваком бирачком мјесту него се за 66 тих бирачких мјеста уопштено наводе неправилности, док се преостала 23 бирачка мјеста уопште не спомињу, да Централна изборна комисија БиХ на основу Записника о раду бирачких одбора тврди да Градска изборна комисија Добој на 37 бирачких мјеста није вршила ротацију посматрача, да у основној изборној јединици Добој има 106 бирачких мјеста, те да наведених 37 бирачких мјеста није довољно да се изведе генерални закључак у вези цијеле изборне јединице, као и да није наведено како би евентуални пропуст Градске изборне комисије Добој да врши ротацију посматрача утицао на резултате избора, да Централна изборна комисија БиХ није утврдила којим посматрачима и испред којих политичких субјеката на 66 бирачких мјеста је био онемогућен улазак на бирачко мјесто и да се у одлуци истичу бирачка мјеста на којима су утврђене неправилности које нису унесене у Записнике о раду бирачких одбора али се не наводи на чему се заснивају тврдње, те да није цијењено изјашњење Градске изборне комисије Добој са припадајућим одлукама по приговорима, као ни достављена изјашњења председника и чланова бирачких одбора.

Наиме из списка произилази да је Централна изборна комисија Босне и Херцеговине, анализом Записника о раду бирачких одбора, утврдила да су на 37 бирачких мјеста евидентирани примједбе у Записнике о раду бирачких одбора (ЗАРБО), а да су поједини посматрачи којима је било дозвољено посматрање изборног процеса на бирачком мјесту били присутни у цијелом периоду гласања и бројања. Наведеним су оповргнуте тврдње Градске изборне комисије Добој да је због епидемиолошке ситуације, између осталог вршена ротација посматрача, с обзиром да је утврђено присуство истих посматрача од раних јутарњих сати по отварању бирачких мјеста, па до касних јутарњих сати након затварања бирачких мјеста.

Из стања списка произилази да, од наведених 89 бирачких мјеста, на 66 бирачких мјеста: 038Б001, 038Б002, 038Б003А, 038Б003Б, 038Б004, 038Б005, 038Б006, 038Б007А, 038Б008, 038Б009, 038Б010, 038Б011, 038Б012, 038Б013, 038Б014, 038Б015, 038Б016А, 038Б016Б, 038Б018А, 038Б018Б, 038Б019, 038Б020, 038Б021, 038Б022, 038Б023А, 038Б024, 038Б025А, 038Б025Б, 038Б026, 038Б027, 038Б028, 038Б035А, 038Б035Б, 038Б036, 0381037, 038Б039, 038Б040А, 038Б040Б,

038B041, 038B042, 038B043A, 038B043B, 038B043Ц, 038B044, 038B048, 038B051, 038B054, 038B055, 038B056, 038B057A, 038B057B, 038B059A, 038B059B, 0381063, 0381068, 0381069, 0381071, 038B074B, 0381076, 038B077, 038B079, 038B082A, 038B083A, 038B083B, 038B083Ц и 038B084 акредитованим посматрачима није дозвољен улазак на бирачко мјесто током припреме за отварање бирачког мјеста и гласања, а посебно за вријеме бројања гласачких листића и контроле резултата, те им је онемогућено да примједбе унесу у Записник о раду бирачког одбора (ЗАРБО).

Такође, на више бирачких мјеста су евидентиране неправилности, као што су: гласачка кутија није показана празна прије него што је запечаћена (038B003B, 038B041, 038B083Ц), није извршено ручно бројање гласачких листића прије отварања бирачког мјеста (038B003B, 038B054, 038B083Ц); бирачки одбор се закључао у јутарњим сатима на дан избора и није дозволио приступ акредитованим посматрачима (038B009); забиљежени су случајеви „породичног гласања“ (038B002, 038B003A, 038B003B, 038B009, 038B012, 038B019, 0381020, 038B025B, 0381039, 038B054, 038B057A, 038B058, 038B059B, 038B060, 038B068, 038B081B, 0381083Ц, 038B085), те случајеви да је једно лице пружало помоћ већем броју гласача да гласају у кабини (038B003A, 038B013, 038B019, 038B039, 038B040A, 038B059B, 038B060, 038B083Ц, 038B085); дозвољено је гласање без провјере идентификационог документа (038B009) и сл.

Посебно је значајна чињеница да је нестраначким посматрачима удружења испред Коалиције „Под лупом“, као и акредитованим посматрачима политичких субјеката (и то искључиво истим политичким субјектима: ПДП, СДС, ДНС, СП, СДА-СБИХ-ХБ и Народни покрет „Бања лука зове“), право на посматрање ускраћено ујутру у вријеме од 6,00 до 7,00 сати, дакле у вријеме када се броје задужени гласачки листићи, врши контрола гласачке кутије (показује посматрачима да је гласачка кутија празна) и врши њено печећење.

Наиме, одредбом члана 5.8 Изборног закона БиХ, је прописано да ће прије почетка гласања, бирачки одбор, у саставу предвиђеном чланом 5.5 овог Закона, у присуству акредитованих посматрача: изложити празне гласачке кутије и запечатити их; пребројати и уписати у одговарајуће обрасце, укупан број бирача за бирачко мјесто на основу извода из Централног бирачког списка и пребројати и уписати у одговарајуће обрасце укупан број свих гласачких листића који су примљени за то бирачко мјесто.

Ирелевантни су наводи подносиоца жалбе да је у Добоју било акредитовано 3500 посматрача на 106 бирачких мјеста, што износи 33 посматрача по бирачком мјесту, те да ни без епидемиолошких мјера не би могли сви ући на бирачко мјесто.

Како и сам подносилац жалбе наводи, Централна изборна комисија БиХ је донијела Инструкцију о поступању органа за спровођење избора на изборни дан у условима епидемије ЦОВИД-19 у циљу како би олакшала изборним комисијама провођење избора у посебним условима, а чију примјену током provedбе Локалних избора 2020. године је Градска изборна комисија Добој потпуно занемарила. Сама чињеница да су изборне комисије, па тако и Градска изборна комисија Добој, самостални органи који имају законом утврђене надлежности које и проводе

самостално уз поштивање, како законских норми, тако и одредби подзаконских аката, у конкретном случају посебно Инструкције о поступању органа за провођење избора на изборни дан у условима епидемије ЦОВИД-19.

Наиме, Градска изборна комисија Добој је била обавезна, као и бирачки одбори, уз поштивање одредби Изборног закона и подзаконских аката, омогућити и прилагодити цјелокупан изборни процес у специфичним условима, као што је пандемија ЦОВИД-19. Да би се поступило у складу са законским прописима у специфичним наведеним условима, и испоштовале посебно законске одредбе у вези присуства посматрача, одабир акредитираних посматрача није могао бити субјективан, него искључиво договор са свим тим посматрачима о начину њиховог присуства на бирачком мјесто, што очигледно није учињено у основној изборној јединици Добој, јер у другим изборним јединицама присуство акредитираних посматрача није био упитно, па чак и са већим бројем акредитираних посматрача.

Супротно жалбеним наводима, и по схватању суда, Централна изборна комисија БиХ, епидемиолошку ситуација није могла прихватити као изговор за системско онемогућавање права на посматрање избора, нарочито имајући у виду чињеницу да је епидемиолошка ситуација била једнако сложена у сваком дијелу БиХ, те да је изборна администрација широм БиХ, изборе организовала под једнаким или сличним околностима, с тим да нити у једној изборној јединици, осим у Добоју, наведени проблем није ескалирао на наведени начин, посебно имајући у виду структуру посматрача којима је онемогућено посматрање, а који су акредитовани испред опозиционих политичких субјеката, који су због наведеног и поднијели захтјеве за понављање избора у Добоју.

И сама Градска изборна комисија Добој, у свом извјештају, наводи примјере Бање Луке и Бијељине у којима је регистрован велики број политичких субјеката и њихових посматрача, иако је у овим изборним јединицама изборни дан протекао без већих неправилности и што је у овом случају најрелевантније уз омогућавање права на посматрање избора акредитиваним посматрачима, док је у Добоју евидентно системски кршено право посматрања. Наиме, управо из изјава чланова бирачких одбора произилази да се избори у Добоју нису проводили по истим правилима за избор које је установила Централна изборна комисија БиХ, с обзиром да иста никада није донијела било какав проведбени акт у којем је прописан систем ротирања посматрача због епидемиолошке ситуације проузроковане вирусом ЦОВИД-19, а поготово не на уштрб посматрача акредитованих испред истих политичких субјеката, што је на изборима у Добоју, неспорно утврђено.

Такође, из изјава чланова бирачких одбора произилазе правила о лимитима за два, три или четири посматрача у једном тренутку, те ротирању на свака два или три сата, што је не само супротно правилима процеса и Инструкцији Централне изборне комисије БиХ, него и пракси коју су на изборни дан проводили, с обзиром да из Записника о раду бирачких одбора у највећем броју случајева произилази да су исти посматрачи присуствовали и посматрали изборе од раних јутарњих сати прије отварања или одмах по отварању бирачких мјеста, па до касних ноћних, односно јутарњих сати након затварања бирачких мјеста.

Индикативно је да је убиједљиво највећи број посматрача, којима је било

дозвољено присуство на бирачком мјесту, био акредитован испред политичких субјеката који су **освојили нула гласова**. Огроман број запримљених приговора за основну изборну јединицу Добој, један је од показатеља да су на дан одржавања Локалних избора 2020. године учињене бројне неправилности.

У вези навода подносиоца жалбе "да је Централна изборна комисија БиХ погрешно утврдила и вријеме потребно за гласање, јер поједина бирачка мјеста имају већи број кабина за гласање и гласачких кутија" нужно је истаћи да је Централна изборна комисија Босне и Херцеговине, на основу извјештаја о одазиву на дан избора, који је доставила Градска изборна комисије Добој, закључила да је у изборној јединици Добој забиљежен рекордан одзив бирача, преко 70%, док се исти на одређеним бирачким мјестима креће преко 95% (просјечна је излазност у Републици Српској била је око 55%). Одзив бирача у Добоју сам по себи не указује на сумњу, али из истог произилази да је у првих четири сата на изборни дан, према подацима о одазиву до 11 сати (240 минута) на једном броју бирачких мјеста забиљежен одзив од 370 бирача, што значи да је једном бирачу било потребно 50 секунди да обави гласање. Наиме, цијенећи вријеме потребно за дезинфекцију руку бирача на бирачком мјесту, идентификацију бирача и његов проналазак у изводу из Централног бирачког списка (без обзира на број кабина, само је један члан бирачког одбора задужен за идентификацију бирача), потписивање бирача у извод поред свога имена идентично као на идентификационом документу, издавање гласачких листића, поступак гласања на два гласачка листића од којих је на једном огроман број субјеката, те убацавање појединачних гласачких листића у гласачку кутију, али и присуство на бирачком мјесту само онолико бирача колико има кабина у једном моменту, произилази да се цијели овај поступак уз све поднесене приговоре, примједбе и пријаве које се односе на нерегуларности поступка гласања у основној изборној јединици Добој, не може прихватити као нешто уобичајено и објективно изводљиво. Из напријед наведеног, гдје је до 11 сати забиљежен енормно велик број одзива бирача, је произашла неспорна сумња у валидност потписа у изводима из Централног бирачког списка што је још један од разлога из којих је била потреба за ангажовање вјештака.

Ирелевантни су жалбени наводи „да изборна јединица Добој има 61300 регистрованих бирача док Купрес РС има 341, те да је погрешан закључак да један глас може значити губитак, односно добитак мандата, да је спорним налазом вјештака утврђено да постоји између 10 и 20 % наводно нерегуларних потписа, те да конкретно овај проценат не утиче на резултате избора за градоначелника имајући у виду разлику између протукандидата и да је Централна изборна комисија БиХ требала за свако бирачко мјесто појединачно утврдити неправилности па онда закључити да ли та неправилност по свом обиму и значају може и како може утицати на резултате избора“. Одредбом члана 2.10 Изборног закона БиХ прописано је да ће Централна изборна комисија БиХ поништити изборе у изборној јединици или на неком бирачком мјесту, ако установи да је за вријеме гласања или бројања гласачких листића дошло до неправилности које могу утицати на резултате избора. Сама чињеница да је према налазу вјештака извршена манипулација и/или кривотворење напријед наведеног броја потписа, поред других наведених утврђених неправилности, неспорно указује да нерегуларност потписа бирача између 10% и 20%, указује да остварени изборни резултат свих политичких субјеката који су учествовали на Локалним изборима 2020. године није вјеродостојан. Ово посебно у

ситуацији кад је, као у конкретном случају, ускраћено право одређених посматрача да посматрају и надгледају правилност одвијања цјелокупног изборног процеса у циљу његовог правилног, законитог, транспарентног и непристрасног одвијања и правилног утврђивања резултата избора. Изборни резултати морају одражавати слободно изражену воље бирача уз стриктно поштивање поступка гласања. Наведене неправилности су и по схватању суда, утицале на правилност и законитост Локалних избора 2020. године у основној изборној јединици Добој, што је несумњиво могло утицати на коначне резултате избора.

С обзиром на наведено, по оцјени овог вијећа, побијана Одлука Централне изборне комисије БиХ је правилна и законита, а жалба неоснована, па је исту, примјеном одредаба члана 81 став 1 Закона о управним споровима Босне и Херцеговине (Службени гласник БиХ, број 19/02, 88/07, 83/08 и 74/10), ваљало одбити.

ПРЕДСЈЕДНИЦА ВИЈЕЋА
С у д и ј а

Динка Бешлагић Човрк